

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 23.3.2012
COM(2012) 122 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju uradnega nadzora v državah članicah glede varnosti hrane, zdravstvenega varstva in dobrega počutja živali in zdravstvenega varstva rastlin

KAZALO

1. Ozadje.....	1
2. Prehranska veriga EU.....	2
3. Pregled nadzora varnosti hrane v EU.....	2
3.1. Pregled letnih poročil držav članic.....	2
3.2. Rezultati nadzornih dejavnosti Komisije v državah članicah.....	2
3.3. Drugi viri informacij o nadzoru v državah članicah.....	2
3.4. Spremljanje in izvrševanje, ki ju izvaja Komisija.....	2
4. Sklepne ugotovitve.....	2

1. Ozadje

Člen 44(1) Uredbe (ES) št. 882/2004¹ (v nadaljnjem besedilu: Uredba o nadzoru krme in živil) določa, da morajo države članice Komisiji vsako leto predložiti poročilo o izvajanju svojih večletnih nacionalnih načrtov nadzora, pripravljenih v skladu s členom 41 navedene uredbe. Poročila morajo vsebovati:

- (a) podatke o spremembah večletnih nacionalnih načrtov nadzora, da se med drugimi dejavniki upoštevajo spremembe zakonodaje, nove bolezni ali dejavniki tveganja, nove znanstvene ugotovitve, rezultati preteklega nadzora in večje organizacijske spremembe;
- (b) rezultate nadzora in revizij, opravljenih v prejšnjem letu v skladu z nacionalnim načrtom nadzora;
- (c) vrsto in število primerov neskladnosti, ki so bili ugotovljeni z nadzorom;
- (d) ukrepe za zagotovitev učinkovitega izvajanja nacionalnega načrta nadzora, vključno z izvršilnimi ukrepi in njihovimi rezultati.

Člen 44(4) in (6) Uredbe določa, da Komisija izdelava ter predloži Evropskemu parlamentu in Svetu letno poročilo o celotnem izvajanju nadzora v državah članicah ob upoštevanju:

- (a) letnih poročil, ki so jih predložili nacionalni organi;
- (b) revizij² in inšpekcijskih pregledov EU, ki so bili opravljeni v državah članicah;
- (c) in vseh drugih ustreznih podatkov.

Komisija je svoje prvo poročilo Evropskemu parlamentu in Svetu predložila avgusta 2010.³ Glavni namen tega poročila je bil zagotoviti prvi pregled podatkov in informacij o uradnem nadzoru iz prvih letnih poročil držav članic. Poročilo je tudi povzelo rezultate revizij in inšpekcijskih pregledov EU. Države članice in Stalni odbor za prehranjevalno verigo in zdravje živali so o njem razpravljali septembra 2010. Odbora Evropskega parlamenta za okolje ter za kmetijstvo in razvoj podeželja sta o poročilu razpravljala oktobra 2010.

Komisija je začela razprave z državami članicami o vprašanjih iz prvega poročila, še zlasti o možnostih izboljšanja in standardizacije zbiranja in obdelave podatkov o uradnem nadzoru.

¹ Uredba (ES) št. 882/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o izvajanju uradnega nadzora, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali (UL L 165, 30.4.2004, str. 1).

² Od leta 2010 se namesto izraza „inšpekcijski pregled“ uporablja izraz „revizija“, ki zajema širšo paleto dejavnosti Urada za prehrano in veterinarstvo. Zaradi lažjega sklicevanja se v tem poročilu uporablja izraz „revizija“.

³ COM(2010) 441 konč. z dne 25. avgusta 2010.

V tem drugem poročilu je uporabljen pristop, ki se nekoliko razlikuje od tistega v prvem poročilu. Namen tega poročila je podati pregled nadzora varnosti hrane v EU, ki ni omejen samo na zadnje leto, za katero so na voljo letna poročila vseh držav članic, ampak temelji na najnovejših informacijah iz vseh treh glavnih virov informacij o nadzoru, da se zagotovi čim bolj aktualen pregled delovanja sistema nadzora v EU.

Glavni viri, na katerih temelji to poročilo, so: (a) letna poročila držav članic za leti 2008 in 2009, (b) rezultati nadzornih dejavnosti Komisije v obdobju 2008–2010 in (c) druge ustrezne informacije o nadzoru, vključno z:

- nedavnimi poročili držav članic o nadzoru v nekaterih sektorjih;
- rezultati sistemov hitrega obveščanja EU (sistema hitrega obveščanja za živila in krmo – RASFF, sistema obveščanja o živalskih boleznih – ADNS in sistema obveščanja o ogroženosti zdravstvenega varstva rastlin – Europhyt);
- razpravami in odločitvami glede nadzora v Stalnem odboru za prehransko verigo in zdravje živali ter v Stalnem odboru za zdravstveno varstvo rastlin;
- pregledom kršitev, povezanih s pomanjkljivostmi sistemov nadzora v državah članicah.

2. Prehranska veriga EU

Da bi razumeli, kako sistem uradnega nadzora EU deluje v celotni prehranski verigi (vključno s tistim za zagotavljanje zdravstvenega varstva rastlin ter zdravstvenega varstva in dobrega počutja živali), je smiselno najprej predstaviti obseg in zapletenost prehranske verige EU. Po najnovejših podatkih Eurostata je vrednost skupne proizvodnje prehranske verige EU okoli 750 milijard EUR. V tem sektorju, od primarne proizvodnje do maloprodaje ter priprave in dostave hrane, je skupaj zaposlenih več kot 48 milijonov ljudi. V prehranski verigi – od proizvodnje hrane do maloprodaje ter priprave in dostave hrane – opravlja dejavnosti približno 14 milijonov primarnih kmetijskih pridelovalcev in 3 milijoni nosilcev živilske dejavnosti. Te skupne številke ponazarjajo obseg živilske industrije, ki je ogromna, vendar tudi zelo raznolika in zapletena.

V primarni proizvodnji je na primer povprečna velikost kmetije v državah, kot je Češka, približno 90 ha, v državah, kot so Združeno kraljestvo, Francija in Nemčija, približno 50 ha, v drugih državah, kot so Poljska, Bolgarija in Romunija, pa manj kot 8 ha.

Zelo se razlikujejo tudi načini kmetovanja v EU; v veliki meri so odvisni od kmetijsko-podnebnih pogojev, pa tudi od dolgotrajnih kmetijskih tradicij.

V EU je približno 300 000 podjetij, ki se ukvarjajo s proizvodnjo živil. Vendar pa številne proizvode (na primer vino, olivno olje, jajca in sir) ne proizvajajo proizvodna podjetja, ampak kmetijska gospodarstva. Če bi se osredotočili samo na proizvodni sektor, bi podcenili celoten obseg in zapletenost živilskega sistema EU. V samem proizvodnem sektorju majhno število podjetij, ki poslujejo na svetovni ravni, dosega zelo velik delež proizvodnje. V sektorju mleka in mlečnih proizvodov, na primer, 1 % podjetij proizvaja več kot 60 % skupne proizvodnje EU. Zunaj primarne proizvodnje je največje število nosilcev živilske dejavnosti proti koncu prehranske verige, v sektorjih

maloprodaje ter priprave in dostave hrane. V EU se več kot milijon prodajalcev na drobno ukvarja s prodajo živil in številni od njih so mala podjetja, čeprav po skupni prodaji v sektorju prevladuje majhno število velikih verig supermarketov. Restavracij in gostinskih lokalov je skoraj 1,4 milijona.

3. Pregled nadzora varnosti hrane v EU

3.1. Pregled letnih poročil držav članic

EU je razvila obsežno in podrobno zakonodajo za zagotavljanje varnosti in kakovosti živil, ki so potrošnikom na voljo prek tega velikega in zapletenega sistema proizvodnje živil, varna in kakovostna. Osnovna načela zakonodaje EU o krmi in hrani so določena v Uredbi (ES) št. 178/2002⁴. V skladu s to uredbo so za zagotavljanje varnosti živil primarno odgovorni nosilci živilske dejavnosti v celotni prehranski verigi, od primarne proizvodnje do končne prodaje potrošniku. Države članice pa morajo spremljati in preverjati, ali nosilci živilske dejavnosti izpolnjujejo zahteve zakonodaje EU o varnosti hrane in krme (vključno z zdravstvenim varstvom in dobrim počutjem živali ter zdravstvenim varstvom rastlin). V ta namen morajo imeti vzpostavljen sistem nadzora.

Uredba (ES) št. 882/2004 določa, kako mora biti ta nadzor organiziran in kako mora potekati. V bistvu določa splošna pravila za izvajanje uradnega nadzora za preverjanje skladnosti s predpisi EU o varnosti prehranske verige. Uredba zlasti določa zahteve za države članice pri preverjanju:

- skladnosti nosilcev s pravnimi zahtevami za sektor, oziroma
- ali so živila, ki bodo dana na trg EU (proizvedena v EU ali uvožena iz tretjih držav) v skladu s standardi in zahtevami sektorske zakonodaje.

Poleg tega organi držav članic v skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 izvajajo druge uradne naloge, na primer naloge, povezane z bojem proti povzročiteljem bolezni pri živalih ali njihovo odpravo (npr. preskušanje na živalih za določene bolezni v okviru programa, epidemiološka preiskava po izbruhu, cepljenje proti boleznim živali ali usmrnitev živali, okuženih s patogeni).

Uredba (ES) št. 882/2004 določa tudi podrobna pravila za nadzor, ki ga službe Komisije izvajajo nad državami članicami za preverjanje, ali države članice izpolnjujejo obveznosti iz sektorske zakonodaje in Uredbe (ES) št. 882/2004. Za uveljavitev zahtev Uredbe morajo države članice pripraviti in izvajati večletne nacionalne načrte nadzora. Ti načrti običajno obsegajo obdobje od treh do petih let, prvič pa so se uporabljali v začetku leta 2007. Države članice morajo Komisiji predložiti letno poročilo o izvajanju svojih večletnih nacionalnih načrtov nadzora. Letna poročila so bila predložena za leta 2007, 2008 in 2009.

⁴ Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane.

Rezultati prve analize nacionalnih poročil, ki jo je opravila Komisija, so povzeti v njenem preglednem poročilu iz preteklega leta, COM(2010), 441. V navedenem poročilu je bilo zelo težko priti do ugotovitev za EU kot celoto, saj so se nacionalna poročila med seboj po strukturi in vsebini precej razlikovala, podatki o nadzoru pa niso bili usklajeni. To velja tudi za poročila za leti 2008 in 2009 ter deloma odraža velike razlike med kmetijskimi strukturami, upravnimi kulturami in velikostjo držav članic. Kljub temu se je primerljivost poročil precej izboljšala zaradi a) izkušenj, ki so jih države članice pridobile s pripravo poročil, ter b) stalnega in dejavnega dialoga Komisije z državami članicami, namenjenega nadaljnjemu izboljšanju vsebine in zlasti povečanju njihove primerljivosti. Ker je podatke za ta zaporedna tri leta predložila večina držav članic, je mogoče za to obdobje ugotoviti nekaj zanimivih trendov in sprememb, ki so povzeti v nadaljevanju.

Zbiranje podatkov in analiza

Večini poročil je skupno večje prizadevanje za izboljšanje zbiranja podatkov o številu in vrsti zaključenih nadzorov ter njihovih rezultatih. Pri prizadevanju za učinkovitost in uspešnost so dobri najnovejši podatki bistveni za oceno uspešnosti in opredelitev prednostnih nalog prihodnjih nadzornih dejavnosti. V letnih poročilih so sicer navedene številne nove in tekoče pobude v tej smeri, vendar je izmenjava znanja in izkušenj med različnimi nadzornimi organi držav članic le omejena. Komisija je v svojem letnem poročilu lansko leto navedla, da namerava v sodelovanju z državami članicami preučiti, kako bi lahko izkoristili možnosti elektronskega prenosa in analize podatkov ter tako dosegli poenostavitev in standardizacijo na ravni EU. Delo na tem področju se je že začelo in bi državam članicam lahko pomagalo pri razvoju njihovih lastnih sistemov za upravljanje informacij.

Splošne izjave o uspešnosti

V skladu s smernicami Komisije o strukturi in vsebini poročil mora vsak nacionalni organ vsako leto predložiti splošno izjavo o uspešnosti svojega nadzornega sistema. Te izjave se po kakovosti razlikujejo. V večini poročil so omejene na splošno izjavo, da je bil nadzor opravljen v skladu z načrti, da so splošni standardi za varnost hrane, zdravstveno varstvo in dobro počutje živali in zdravstveno varstvo rastlin zadovoljivi ter da so bile v primerih ugotovljenih neskladnosti te neskladnosti običajno majhne. Nekatera poročila pa vsebujejo bolj celovito in utemeljeno oceno, ki temelji na sklopu kazalnikov uspešnosti. V nekaterih primerih so ti kazalniki omejeni na število in vrsto opravljenih nadzorov ter glede na to, ali so v skladu s prvotnimi načrti. V drugih (Francija, Finska, Švedska in Slovaška) so kazalniki razširjeni in namenjeni ocenjevanju uspešnosti glede na pojav določenih živalskih bolezni ali bolezni, ki se prenašajo s hrano. V Franciji poskušajo slediti tudi stroškom nadzora na številnih področjih.

Napredek pri izvajanju večletnih nacionalnih načrtov nadzora

Zahteva, da morajo države članice uvesti celostne večletne nacionalne načrte nadzora, ki zajemajo vse nadzorne dejavnosti v celotni prehranski verigi od vil do vilic, je bila velik izziv. Nacionalni sistemi nadzora so v večini držav zelo zapleteni, v različnih vidikih nadzornih dejavnosti na področju hrane in krme, zdravstvenega varstva in dobrega počutja živali ter zdravstvenega varstva rastlin pa pogosto sodelujejo številne različne

organizacije. V večini držav članic imajo te različne organizacije na področju sodelovanja pri oblikovanju celovitih načrtov nadzora le malo izkušenj. Poleg tega je operativna odgovornost za izvajanje nadzora v večini držav članic prenesena na regionalne in lokalne organe. Da bi zagotovili, da so njihove dejavnosti v celoti vključene v nacionalne načrte na celovit in skladen način, so morali nacionalni organi okrepiti mehanizme za svetovanje in komuniciranje z regionalnimi in lokalnimi organi. Letna poročila o izvajanju načrtov kažejo, da je bil pri vzpostavljanju struktur in postopkov za vključevanje načrtov nadzora vseh akterjev na nacionalni, regionalni in lokalni ravni dosežen precejšen napredek. Glavni izziv, s katerim se zdaj sooča večina organov, je razvoj informacijskih in komunikacijskih sistemov, ki lahko zagotovijo natančne podatke o opravljenem nadzoru in njegovih rezultatih, tako da bo mogoče uspešnost v večletnih nacionalnih načrtih nadzora natančno oceniti skozi čas, namene in cilje nadzora pa prilagoditi v skladu s prednostnimi nalogami na podlagi tveganja.

Registracija nosilcev živilske dejavnosti

Osrednje načelo sistema nadzora varnosti hrane v EU je učinkovita sledljivost živil, od prvotnega vira do končnega namembnega kraja. Ključni gradniki sistema so celovita registracija vseh nosilcev, učinkovit sistem identifikacije živali ter sledljivost krme in hrane. Na področju registracije nosilcev živilskih dejavnosti je bil dosežen znaten napredek. Vendar pa registracija manjših obratov v sektorju krme še vedno ni popolna. Glede sledljivosti živali so očitne nekatere pomanjkljivosti pri identifikaciji govedi in prašičev ter zlasti v sistemih za ovce, koze in konje.

Ocena tveganja in opredelitev prednostnih nalog

Uredba (ES) št. 882/2004 od nacionalnih organov izrecno zahteva uvedbo sistema za oceno tveganja in opredelitev prednostnega nadzora. Ker se bo pritisk na sredstva v prihodnjih letih povečal, je treba temu vidiku večletnih nacionalnih načrtov nadzora in s tem povezanim letnim poročilom dati prednost. Nekatera poročila držav članic podajajo dober opis sistemov za kategorizacijo tveganj nosilcev živilskih dejavnosti in tega, kako je v skladu s to kategorizacijo tveganj organiziran njihov nadzor. Nizozemska, Finska in Slovenija so na tem področju še posebej napredne. V številnih državah članicah pa so nacionalni organi boljše kategorizacijo tveganj nosilcev živilskih dejavnosti in dejavnosti poslovanja s krmo opredelili kot pomembno področje, na katerem so potrebne izboljšave. V zadnjih letih je Urad za prehrano in veterinarstvo pri Generalnem direktoratu za zdravje in potrošnike s svojimi revizijami več pozornosti namenjal potrebi držav članic, da zagotovijo redno in dovolj pogosto izvajanje uradnega nadzora na podlagi tveganja v vseh sektorjih.

Intenzivnost in obseg nadzora

Na splošno poročila kažejo, da je v EU intenzivnost nadzora visoka. Vendar pa je pogostost inšpekcijskih pregledov v skladu z naravo živilske dejavnosti precej različna. V sektorjih, za katere se šteje, da je tveganje visoko, kot sta proizvodnja mesa in mleka, je nadzor precej pogostejši.

Nadzor na področju krme in živalskih stranskih proizvodov ni tako intenziven kot na področju živil. Velike spremembe, ki so bile v zadnjem desetletju v zakonodaji EU

uvedene glede krme in živalskih stranskih proizvodov, zlasti potreba po registraciji vseh nosilcev dejavnosti na področju krme in živalskih stranskih proizvodov, so povzročile dodatno obremenitev za nosilce dejavnosti in organe nadzora. V večini poročil je priznано, da je v teh sektorjih prostor za izboljšave in večjo intenzivnost nadzora na podlagi opredelitve prednostnih tveganj.

Nadzor na področju zdravstvenega varstva živali se osredotoča na preverjanje skladnosti z zahtevami glede identifikacije živali in testiranja na boleznih živali, kot so bruceloza, tuberkuloza, klasična prašičja kuga in BSE. Poleg tega morajo imeti države članice vzpostavljen načrt ukrepov za izredne primere za spopadanje z velikimi krizami na področju varnosti živil in krme ter zdravja živali.

Usklajevanje med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi

V številnih državah članicah so za izvajanje uradnega nadzora operativno odgovorni predvsem regionalni in lokalni organi. Tako je zlasti v državah članicah s prenesenimi pristojnostmi, kot so Nemčija, Španija, Italija, Grčija, Združeno kraljestvo, Švedska in Finska, kjer imajo lahko regionalni in lokalni organi precej visoko stopnjo avtonomije. Izziv, s katerim se soočajo te države članice, je, kako zagotoviti dovolj trden sistem odgovornosti, da lahko regionalni in lokalni organi zagotovijo ustrezno in dosledno poročanje o svojih nadzornih dejavnostih nacionalnim organom in preko njih EU.

S tem je povezano tudi vprašanje prekrivanja odgovornosti in nadzornih dejavnosti med različnimi organi. To je dolgotrajna težava v številnih državah članicah. V Grčiji, na Portugalskem in v Romuniji, na primer, notranji revizijski organi prekrivanje odgovornosti in operativnih dejavnosti navajajo kot veliko težavo. Te države članice so tudi med tistimi, ki kot enega od razlogov, zakaj ne morejo izpolniti ciljev glede števila kontrol, navajajo nezadostna sredstva. Na splošno se zdi, da najbolj učinkovito delujejo države članice z jasno opredeljenimi odgovornostmi in strukturami upravljanja, ki izkazujejo odgovornost na vseh ravneh.

Nacionalni sistemi revizij

Uredba (ES) št. 882/2004 od držav članic zahteva izvajanje notranjih revizij ali izvajanje zunanjih revizij za zagotovitev, da njihovi sistemi nadzora izpolnjujejo cilje Uredbe. Določa tudi, da morajo biti te revizije predmet neodvisnega natančnega pregleda in se izvajati pregledno.

Skoraj vse države članice imajo vzpostavljen sistem revizij, čeprav v večini primerov revizije zajemajo samo omejen obseg posebnih področij nadzora v celotnem sistemu. Rezultati teh revizij so predstavljeni v letnih poročilih, vendar pogosto v zelo povzeti obliki. Glavne pomanjkljivosti, ugotovljene v teh notranjih revizijah, in ukrepi za izboljšanje običajno niso podrobno opisani. Obstajajo pa nekatere izjeme. Na primer Finska in Češka poročata o rezultatih svojih revizij in ugotovljenih pomanjkljivostih.

Poleg tega je v letnih poročilih le malo informacij o veljavnih določbah za izvajanje zahteve glede neodvisnega natančnega pregleda poročil o revizijah.

Zanesljivost ali druge lastnosti sistemov revizij držav članic pri potrebnem izboljšanju nadzora bodo vedno bolj merilo tveganja, ki bo upoštevano pri načrtovanju prihodnjih revizij Urada za prehrano in veterinarstvo.

Sredstva

V skladu s podatki, ki so jih predložili nacionalni organi, naj bi bilo več kot 100 000 zaposlenih na nacionalni, regionalni in lokalni ravni neposredno ali posredno vključenih v izvajanje nadzora na področju varnosti živil in krme, zdravstvenega varstva in dobrega počutja živali ter zdravstvenega varstva rastlin. To je sicer precejšnje število, vendar nekateri nacionalni organi pri primerjanju ciljev nadzora z dejanskimi rezultati pomanjkanje osebja navajajo kot enega od temeljnih razlogov za neizpolnjevanje ciljev nadzora. Nekatero državo članico, na primer Nizozemska, precej izrecno navajajo, da svoje sisteme nadzora in dejavnosti prilagajajo zaradi upoštevanja zmanjševanja osebja in racionalizacije v zadnjih letih. Ocena tveganja in opredelitev prednostnega nadzora sta bistvena elementa te prilagoditve.

Usposabljanje

Nacionalna poročila vsebujejo podrobne opise programov usposabljanja, ki so vsako leto organizirani za nadzorno osebje in nosilce živilske dejavnosti. Na splošno so prizadevanja na področju usposabljanja velika. Osredotočena so na tri glavna prednostna področja. Prvič, v skladu z uredbami iz higienskega svežnja iz leta 2006 morajo vsi nosilci živilske dejavnosti več pozornosti posvetiti dobri higieni praksi ter uporabi načel analize tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP)⁵. V zadnjih letih je bilo opravljenega precej dela na področju seznanjanja nosilcev živilskih dejavnosti in nadzornega osebja na vseh ravneh z zahtevami novih uredb. Drugič, zaradi razvoja na področju znanosti in tehnologije, zlasti na razmeroma novih področjih proizvodnje živil in krme (npr. nova živila, genetsko spremenjeni organizmi, materiali v stiku z živilom, aditivi za živila in krmo), je potrebno stalno izobraževanje osebja. Tretjič, zaradi večjega poudarka na nadzoru krme za živali in živalskih stranskih proizvodov so potrebna posebna prizadevanja za seznanjanje podjetij in nadzornih uradnikov z novimi zahtevami zakonodaje EU v teh sektorjih.

Usposabljanje na nacionalni ravni je podprto in dopolnjeno z usposabljanjem, ki ga organizira Komisija v okviru programa „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“, ki se je začel izvajati leta 2006 in je določen v členu 51 Uredbe (ES) št. 882/2004. Ta program, ki obsega številne teme, je namenjen izboljšanju učinkovitosti uradnega nadzora z zagotavljanjem, da nosilci živilskih dejavnosti spoštujejo zakonodajo EU o varovanju javnega zdravja, zdravstvenem varstvu živali in rastlin ter dobrem počutju živali. To prispeva k zagotavljanju varnejše hrane in krme, razvoju standardov glede zdravstvenega varstva živali in rastlin ter zvišuje raven varstva potrošnikov in živali.

Rezultati nadzornih dejavnosti Komisije, na primer na področju splošne higiene, kot je opisana v delu 3.2 tega poročila, potrjujejo, da je na določenih področjih potrebno dodatno usposabljanje.

Laboratoriji

Vse države članice morajo določiti laboratorije za analize vzorcev, odvzetih med uradnim nadzorom. Ti laboratoriji morajo delovati, biti ocenjeni in akreditirani v skladu z določenimi standardi EU ali mednarodnimi standardi, da se zagotovijo enotni in visoki

⁵ HACCP – Hazard Analysis and Critical Control Points.

standardi. V EU je obsežna mreža uradnih laboratorijev. Številni delujejo na nacionalni ravni, vendar lahko regionalni in lokalni organi prav tako določijo svoje uradne laboratorije, zlasti v državah članicah z avtonomnimi regijami ali lokalnimi organi. Zaradi tega lahko število uradnih laboratorijev zelo naraste. Postopek akreditacije je zapleten in pogosto razmeroma drag, zlasti za manjše regionalne ali lokalne laboratorije. Zato nekatere države članice še naprej poročajo o zamudah pri doseganju popolne akreditacije vseh njihovih uradnih laboratorijev, ki sodelujejo pri preskušanju v okviru uradnega nadzora. V letu 2010 je Komisija z državami članicami začela razprave o akreditacijskih zahtevah.

Revizije Urada za prehrano in veterinarstvo potrjujejo, da se raven skladnosti laboratorijev z zakonodajo EU med sektorji razlikuje. Na primer, v zvezi z ribami in ribiškimi proizvodi so laboratoriji, ki opravljajo analize v okviru uradnega nadzora, na splošno zelo dobro opremljeni in lahko opravljajo potrebne analize; večina je akreditiranih. Drugače je z laboratoriji, ki delujejo v okviru nacionalnih načrtov nadzora salmonelle. Revizije Urada za prehrano in veterinarstvo poročajo tudi o pomanjkljivostih v zvezi z nadzorom pesticidov v nekaterih državah članicah.

Rezultati uradnega nadzora in spremljanja

a) Glavna področja neskladnosti

Pri proizvodnji hrane se v poročilih držav članic o neskladnosti na področju proizvodnje živil vedno znova pojavljata dve temi: higienski nadzor v obratih in označevanje. Zahteve uredb iz higienskega svežnja so začele veljati leta 2006. Nacionalna poročila o nadzoru za leto 2007 so poročala o zelo razširjenih pomanjkljivostih pri izvajanju teh uredb, kar je verjetno delno mogoče pripisati dejstvu, da so začele veljati šele leto poprej. V letih 2008 in 2009 je bil na tem področju zabeležen stalen napredek, vendar večina poročil opozarja na nenehne težave malih nosilcev živilske dejavnosti na področjih živilske verige, povezanih z maloprodajo ter pripravo in dostavo hrane. Med glavne pomanjkljivosti sodijo: zastarele stavbe in oprema, pomanjkanje sistemov ali šibki sistemi lastnega nadzora, nezadostna uporaba analize tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP) ter neustrezno vodenje evidenc. Nekateri organi opozarjajo na težave v sektorjih maloprodaje ter priprave in dostave hrane, ki so nastale zaradi visoke fluktuacije zaposlenih, zlasti sezonskih delavcev, zaradi česar je osebje težko dobro izobraziti o dobrih higienskih praksah. Glede označevanja glavna težava izhaja iz zapletenih zahtev na različnih področjih zakonodaje (npr. aditivi, hranilna vrednost, kraj porekla itd.).

Pri krmi so glavna neskladja povezana z: zamudami pri registraciji nosilcev dejavnosti, neustrezno uporabo načel analize tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP), higieno pri proizvajalcih krme in kršitvami predpisov o aditivih v krmi.

Pri zdravstvenem varstvu živali so bile glavne pomanjkljivosti, o katerih se je poročalo, povezane z identifikacijo živali in nadzorom premikov.

V zvezi z dobrim počutjem živali na kmetijah so bile številne ugotovljene pomanjkljivosti povezane s pomanjkljivim znanjem kmetov, zlasti manjših. Nekatere države članice so po izvedbi usposabljanja in obveščanju kmetov ugotovile zmanjšanje neskladij na kmetijah.

Rezultati uradnega nadzora in spremljanja

b) Splošni trendi pri boleznih, ki se prenašajo s hrano

V EU sta salmonela in bakterija *Campylobacter* glavna vzroka bolezni, ki se prenašajo s hrano. Analiza poročil držav članic o zoonozah, ki jo je opravila Evropska agencija za varnost hrane (EFSA), potrjuje, da se v Evropski uniji število primerov salmoneloze pri ljudeh zmanjšuje. V letu 2009 so sporočili skupaj 108 614 potrjenih primerov pri ljudeh (podatki so bili objavljeni v letu 2011), pri čemer se je drastično zmanjšalo zlasti število primerov okužbe ljudi s *S. Enteritidis*. Poročilo EFSA kot razlog za to zmanjšanje navaja izvajanje programov nadzora za salmonelo v državah članicah.

Letna poročila držav članic o nadzoru navajajo, da vzorčenje in preskušanje vzorcev za ti dve mikrobiološki nevarnosti obsegata precejšen delež vzorčenja in preskušanja, povezanega s proizvodnjo hrane v državah članicah.

Nacionalni izvršilni ukrepi

V skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 morajo pristojni organi zagotoviti, da nosilci dejavnosti pri odkritju neskladnosti sprejmejo ukrepe za izboljšanje. Od držav članic tudi zahteva, da imajo jasno opredeljena pravila o sankcijah, ki se uporabljajo pri kršitvah zakonodaje EU. Take sankcije morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Skoraj vsa poročila navajajo kratek povzetek ukrepov, sprejetih za reševanje neskladnosti. Najobičajnejši ukrepi so opozorila, globe, začasna in v resnih primerih trajna zaprtja podjetij, v redkih primerih pa tudi kazenski postopki pri goljufijah in resnih kršitvah pravnih zahtev. Na splošno so informacije o sistemih sankcij in načinu njihove uporabe omejene, raven podrobnosti pa se med državami članicami razlikuje. Zaradi pomanjkanja podrobnejših in usklajenih podatkov v letnih poročilih ni mogoče oceniti, kako dosleden je splošni sistem izvrševanja v državah članicah. V nekaterih državah članicah, kot je Češka, pri določenih manj resnih neskladjih namesto sodnih postopkov uporabljajo manj zahtevne in učinkovitejša upravna postopke.

Uradni nadzor v primeru nevarnosti za zdravje – živila, živali in rastline

V zadnjih letih so glavne izredne zdravstvene razmere v EU na področju varnosti živil in krme izhajale iz proizvodnje krme. V letu 2008 so bile na Irskem odkrite visoke ravni onesnaženja z dioksinom v prašičjem mesu. Problem je izhajal iz težav pri proizvodnji krme zaradi uporabe močno onesnaženih odpadnih olj pri postopku sušenja. V letu 2010 je bilo onesnaženje z dioksinom odkrito v proizvodih s poreklom iz Nemčije. Ugotovljena je bila povezava z maščobami, ki so bile namenjene samo za industrijsko uporabo in so jih dodajali živalski krmi. Komisija trenutno sprejema posebne ukrepe za odpravo tega posebnega tveganja.

Na področju zdravstvenega varstva živali so morale države članice dodatno prizadevanje usmeriti v obvladovanje bolezni modrikastega jezika in aviarnе influence. Nedavni izbruh slinavke in parkljevke v Bolgariji kaže, kako pomemben je stalni nadzor, potrjuje pa tudi, da so ob ustrezni uporabi nadzorni ukrepi EU učinkoviti pri preprečevanju širjenja bolezni.

Na področju zdravstvenega varstva rastlin sta bili pomembni prednostni nalogi obvladovanje nevarnosti borove ogorčice na Portugalskem in izvajanje ukrepov, namenjenih izkoreninjenju izbruha v Španiji. Podobno so morale države članice zaradi

hitrega širjenja palmovega rilčkarja v sredozemskih državah ter ponavljajočih se izbruhov azijskega in kitajskega kozlička povečati nadzor in uvesti ukrepe omejevanja. Zadevni ukrepi na ravni EU in ukrepi držav članic za obvladovanje so opisani v oddelku 3.2 tega poročila.

Zanimiva spoznanja kot možni primeri dobre prakse

Razvrščanje obratov in objava rezultatov (Danska, Češka, Združeno kraljestvo in Belgija): zaradi zahteve, da morajo biti registrirani vsi nosilci živilske dejavnosti, skupaj z objavo rezultatov inšpekcijskih pregledov teh nosilcev dejavnosti, ki jih opravijo uradni organi, je potrošnikom lažje zagotoviti uporabne pokazatelje standardov skladnosti v restavracijah in trgovinah. Na voljo so že številni primeri, pri čemer je najstarejši od njih danska shema „smeškov“ (<http://www.findsmiley.dk/en-US/Forside.htm>). Podobne zamisli uporabljajo tudi v Združenem kraljestvu in v Belgiji.

Samoporočanje nosilcev dejavnosti o ukrepih za izboljšanje (Nizozemska): v okviru prizadevanj za izboljšanje učinkovitosti nadzornih služb in zmanjšanje bremena nadzornih dejavnosti za nosilce živilske dejavnosti je Nizozemska uvedla elektronski sistem za samoporočanje nosilcev živilske dejavnosti. S tem sistemom lahko nosilec živilske dejavnosti nadzornemu organu s spletnim orodjem za poročanje poroča o ukrepih, ki jih je sprejel na podlagi poročil iz prejšnjih nadzornih obiskov. V primeru bolj običajnih neskladnosti so ta poročila običajno sprejeta in obiski za spremljanje stanja s strani organov niso potrebni, čeprav se naključno opravljajo priložnostni obiski na kraju samem.

Sistemi upravljanja kakovosti (Belgija, Češka, Nemčija, Litva in Slovenija): številne države članice so v okviru svojih nadzornih služb uvedle sisteme upravljanja kakovosti in jih akreditirale po mednarodnih standardih. Na Češkem, na primer, sisteme upravljanja kakovosti večine nadzornih organov revidirajo zunanji organi v skladu s standardom ISO 9001. Te sisteme štejejo za pomembne instrumente za izboljšanje splošne učinkovitosti in uspešnosti nadzora, stalni neodvisni pregledi uspešnosti pa spodbujajo nenehne izboljšave. V Nemčiji je posebna deželna delovna skupina za upravljanje kakovosti razvila usklajen okvir za pripravo sistemov upravljanja kakovosti v vsaki od 16 dežel.

3.2. Rezultati nadzornih dejavnosti Komisije v državah članicah

Uredba (ES) št. 882/2004 od Komisije zahteva, da izvaja nadzor v državah članicah, s katerim preverja, da uradni nadzor v celoti poteka v skladu z večletnimi nacionalnimi načrti nadzora in v skladu z zakonodajo EU.

Da bi izpolnil obveznosti Komisije, Urad za prehrano in veterinarstvo vsako leto izvaja program revizij in inšpekcijskih pregledov, s katerimi preverja skladnost z zakonodajo o krmni in živilih, zdravstvenem varstvu in dobrem počutju živali ter zdravstvenem varstvu rastlin, preverja pa tudi, ali se uradni nadzor na teh področjih izvaja v skladu z zakonodajo EU. Ta program je na začetku vsakega leta objavljen na spletni strani Komisije.

Ugotovitve vsake revizije so skupaj s sklepi in priporočili za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti navedene v poročilu, naslovljenem na zadevni nacionalni organ. Kako se priporočila obravnavajo, je navedeno v oddelku 3.4 tega poročila.

Informacije iz revizij Urada za prehrano in veterinarstvo lahko Komisijo spodbudijo k sprejetju izrednih ali zaščitnih ukrepov (v obliki sklepov Komisije) v primeru resnega tveganja za varnost hrane, zdravstveno varstvo živali ali rastlin, ali pa če tveganj ni mogoče obvladati samo z ukrepi prizadete države članice. S temi pravnimi instrumenti se lahko uvede dodaten nadzor, glede na razmere pa tudi ukrepi za preprečevanje trgovanja s krmo, živali, živalmi in rastlinami ali izdelki iz njih oziroma njihov uvoz.

Informacije iz revizij Urada za prehrano in veterinarstvo se lahko v okviru postopka za ugotavljanje kršitev po potrebi uporabijo tudi kot dokaz kršitve zakonodaje EU (glej oddelek 3.4).

Z objavljanjem revizijskih poročil in akcijskih načrtov držav članic ter z rednim posodabljanjem profilov držav članic Komisija zainteresiranim stranem in državljanom zagotavlja realen pregled, kako nadzorni organi v vsaki državi članici izpolnjujejo svojo dolžnost zagotavljanja pravilnega izvajanja zakonodaje EU.

V zadnjih letih je Urad za prehrano in veterinarstvo vsako leto opravil približno 250 revizij, ki so zajemale celotno prehransko verigo, pa tudi zdravstveno varstvo in dobro počutje živali ter zdravstveno varstvo rastlin.

Revizije na področju varnosti hrane so glavni del programa. V obravnavanem obdobju je bilo vsaj 70 % vseh revizij povezanih z varnostjo hrane, nekatere od teh pa so obravnavale tudi s tem povezane vidike zdravstvenega varstva živali. Približno 12 % revizij je bilo povezanih samo z zdravstvenim varstvom živali. Približno 8 % revizij je bilo vsako leto namenjenih področjema dobrega počutja živali in zdravstvenega varstva rastlin.

Poročila Urada za prehrano in veterinarstvo zagotavljajo pomembne informacije o tem, kako uspešni so bili sistemi nadzora držav članic na področjih, ki so jih zajele revizije v obdobju poročanja. Naslednji oddelek obravnava vprašanja, ki so bila v okviru programa v zadnjih treh letih obravnavana v državah članicah na področju varnosti hrane, zdravstvenega varstva in dobrega počutja živali ter zdravstvenega varstva rastlin. Zagotavlja tudi kratek povzetek glavnih ugotovitev in sklepov na podlagi različnih revizij.

Poročila revizij Urada za prehrano in veterinarstvo so skupaj z odgovori pristojnih organov na priporočila iz poročil Urada za prehrano in veterinarstvo na voljo na: http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm.

Varnost hrane

Uradni nadzor proizvodnje mleka in mesa

V obravnavanem obdobju je Urad za prehrano in veterinarstvo opravil vrsto revizij o higienskemu nadzoru pri proizvodnji rdečega mesa in mleka v skoraj vseh državah članicah. Revizije so potrdile, da so vse države članice uvedle stabilne sisteme nadzora, ki so pretežno v skladu z določbami Uredbe (ES) št. 882/2004, in da je deset držav članic, ki so se EU pridružile leta 2004, v glavnem uspešno zaključilo posodobitev obratov za proizvodnjo in predelavo mesa/mleka, ki je bila v okviru pristopa potrebna zaradi skladnosti s standardi EU. Nosilci živilske dejavnosti so opravili prehod ob

upoštevanju zahtev uredb iz higienskega svežnja. Kjer so bile ugotovljene pomanjkljivosti, jih je bilo mogoče pripisati posameznim napakam nadzornega osebja, kar običajno kaže na slab nadzorni sistem. Drugi glavni razlog pomanjkljivosti, ki so še vedno prisotne, je slabo izvrševanje zakonodaje s strani nadzornih organov.

Poleg tega je bilo pri reviziji predvsem v nekaterih „starih“ državah članicah odkrito manj dosledno upoštevanje veljavnih zahtev glede inšpekcijskih pregledov mesa, na primer: (a) uporaba tehničnega osebja namesto uradnih veterinarjev za izvajanje pregleda pred zakolom in (b) odsotnost uradnih veterinarjev pri zakolu, zlasti v manjših klavnicah, pri čemer se pregled po zakolu izvede kasneje.

Uradni nadzor otroške hrane

V 11 državah članicah in Švici so bile opravljene revizije za oceno nadzora proizvodnje otroške hrane. Pri nosilcih živilske dejavnosti, ki delujejo v tem sektorju, niso bile ugotovljene nobene večje pomanjkljivosti pri sistemih higienskega nadzora in sledljivosti. Vendar pa programi analiz tveganj kritičnih kontrolnih točk (programi HACCP) v teh podjetjih na splošno niso bili oblikovani tako, da bi upoštevali posebna tveganja, povezana z otroško hrano. Ugotovljene so bile tudi pomanjkljivosti v zvezi z zahtevami glede sestave in označevanja, pa tudi z lastnimi pregledi glede ostankov pesticidov in onesnaževal.

Uradni nadzor formul za dojenčke in otroške hrane v zvezi s sestavinami, merili za sestavo in hranilnimi snovmi, označevanjem in ostanki pesticidov ni bil vedno zadovoljiv. Te pomanjkljivosti pri uradnem nadzoru so bile pogosto povezane z nezadostno usposobljenostjo uradnega osebja glede posebnih zahtev zakonodaje, neustreznimi programi vzorčenja in preskušanja ter omejenimi zmogljivostmi za analize ostankov pesticidov. Kot pri drugih sektorjih se ugotovljene pomanjkljivosti sistematično obravnavajo z različnimi dejavnostmi nadaljnjega spremljanja.

Prehodne ureditve za skladnost z uredbami iz „higienskega svežnja“

Na podlagi uredb iz higienskega svežnja, ki veljajo od leta 2006, so lahko nosilci živilske dejavnosti, katerih dovoljenja so bila takrat omejena na oskrbo domačega trga, za popolno usklajitev z zahtevami uredb izkoristili prehodno obdobje do konca leta 2009. Nosilci dejavnosti so bili običajno obrati z majhno zmogljivostjo, ki so predelovali omejene količine hrane živalskega izvora. Do konca prehodnega obdobja so morali ti obrati prilagoditi obseg svojih dejavnosti ali izpolniti zahteve glede higiene, čeprav so uredbe v zvezi z nekaterimi določbami dopuščale prožnost.

Pred kratkim je bilo obiskanih šest držav članic, v katerih je bil preverjen napredek na tem področju. Ugotovljeno je bilo, da je v primerih, kjer so nacionalni organi uvedli prožnost v skladu z zakonodajo EU, to zagotovilo rešitve za številne male nosilce živilske dejavnosti, zlasti v sektorjih rdečega mesa in mleka. V državah članicah z manjšo prožnostjo je bila neskladnost pogostejša. Vendar pa popolno preverjanje skladnosti s tem sistemom na ravni EU ni mogoče, saj države članice zahteve glede poročanja Komisiji o nacionalni prožnosti ne spoštujejo v celoti.

Sledljivost govejega mesa in proizvodov iz govejega mesa

Do konca leta 2011 bo zaključena vrsta revizij sledljivosti govejega mesa in proizvodov iz govejega mesa. V primerjavi z razmerami v letu 2002, ko je bil opravljen zadnji pregled, sta se sledljivost govejega mesa in proizvodov iz govejega mesa ter obvezno označevanje v obiskanih državah članicah izboljšala. V zvezi s sledljivostjo živih živali je bilo ugotovljenih nekaj pomanjkljivosti, ki so bile v glavnem povezane z upravljanjem zbirk podatkov, nadzorom gospodarstev in obveščanjem o premikih s strani živinskih trgov ali trgovcev z živino.

Uradni nadzor rib in ribiških proizvodov

V devetih državah članicah so bile opravljene revizije za oceno skladnosti z zahtevami EU o ribah. Na splošno je bilo ugotovljeno, da so v vseh obiskanih državah vzpostavljeni celoviti sistemi uradnega nadzora ribiških proizvodov, vključno z registracijo in odobritvijo obratov in ribiških plovil. V nekaterih državah so bile ugotovljene precejšnje razlike pri izvajanju uradnega nadzora v različnih regijah. Na splošno so bili laboratoriji, ki so opravljali uradne analize, dobro opremljeni in usposobljeni za potrebne analize. Večina laboratorijev je bila akreditiranih.

Medtem ko so bili splošni sistemi dobro zasnovani in upravljani, so bila ugotovljena tri posebna področja pomanjkljivosti v zvezi z nadzorom: (a) obratov za primarno proizvodnjo, kot so ribiška plovila in ribogojnice, (b) nekaterih plovil za predelavo ali konzerviranje ribiškega ulova in zamrzovalnih plovil ter (c) posebnih parametrov, povezanih z ribiškimi proizvodi, kot so organoleptični pregledi, kazalniki svežosti, pregledi histamina in parazitov ter mikrobiološki pregledi.

Uradni nadzor perutnine

Opravljenih je bilo 12 revizij sistemov nadzora držav članic za perutnino in perutninske proizvode. Na splošno je bila raven skladnosti dobra. Zajeta je bila celotna proizvodna perutninska veriga, čeprav je bil v nekaterih primerih nadzor na ravni kmetij omejen. Glavna področja, na katerih so potrebne izboljšave, so bila povezana z: uporabo posebnih higienskih zahtev, kot sta pogostost vzorčenja na trupih in izvajanje načrtov HACCP v obratih, ter z neobveščanjem Komisije o nacionalni zakonodaji, ki klavnicam z majhno zmogljivostjo dopušča prožnost. Slednje je odraz stanja glede prožnosti v sektorjih rdečega mesa in mleka, kot je že opisano v tem poročilu.

Programi za nadzor nad salmonelo

Opravljenih je bilo sedem revizij nacionalnih programov za nadzor nad salmonelo v perutninskem sektorju. V vseh obiskanih državah članicah so bili uvedeni načrti nadzora, vendar je bilo v nekaterih primerih izvajanje za nekatere kategorije zapoznelo. V nobeni od držav članic načrti za spremljanje in uradno vzorčenje za salmonelo v različnih kategorijah perutnine niso bili popolnoma v skladu z zakonodajo EU, v glavnem zaradi pomanjkljivosti pri vzorčenju, pri ukrepih, sprejetih po pozitivnih rezultatih preskusa, in v laboratorijih.

Nadzor ob uvozu živil neživalskega izvora

Pri izvajanju sklepov Komisije v zvezi z mikotoksinom in ponaredki z barvilom sudan se je uradni nadzor precej izboljšal, zlasti glede vzorčenja, priprave vzorca in obravnavanja neustreznih pošiljk. Vendar pa so bile pomanjkljivosti ugotovljene pri: blagu, pri katerem je pogostost nadzora odvisna od ocene tveganja s strani držav članic, nujnih obvestilih, laboratorijih in poročanju analitskih rezultatov.

V zadnjem času so bile revizije Urada za prehrano in veterinarstvo v državah članicah posebej osredotočene na izvajanje Uredbe (ES) št. 669/2009 glede poostrelega uradnega nadzora pri uvozu nekatere krme in nekaterih živil neživalskega izvora⁶. Prvi rezultati kažejo, da so države članice na splošno izvajale ključne obveznosti uredbe, zlasti z vzpostavitev določenih vstopnih točk za dokumentacijske, identifikacijske in fizične preglede. Področja, na katerih je potreben nadaljnji razvoj, vključujejo: boljše mreženje med pristojnimi organi in olajšanje nadaljnega prevoza pošiljk med različnimi državami članicami med čakanjem na rezultate fizičnih pregledov.

Ostanki pesticidov

Urad za prehrano in veterinarstvo je opravil deset revizij nadzora ostankov pesticidov v državah članicah. Rezultati kažejo, da so pristojnosti pristojnih organov jasno določene ter da so se splošni programi za nadzor ostankov pesticidov izvajali zadovoljivo in na podlagi tveganja.

Vendar pa je za uradni nadzor v več državah članicah značilno pomanjkanje laboratorijske opreme, s katero bi lahko opravljali učinkovite analize v okviru obširnega analitskega pristopa, ki ga zahteva zakonodaja EU. Te države članice so prejele priporočila za odpravo pomanjkljivosti in se dejavno spremljajo.

Lastni nadzor je sicer splošna zahteva v okviru zakonodaje EU o živilih, vendar je bilo pri revizijah Urada za prehrano in veterinarstvo ugotovljeno, da so nosilci živilske dejavnosti (zlasti velike maloprodajne verige) uvedli še posebej obsežne sisteme samokontrole, namenjene ostankom pesticidov. Ugotovljeno je bilo tudi, da pristojni organi za te sisteme, ki delujejo vzporedno z uradnim nadzorom, niso izvedli nobene ocene. Zato je Urad za prehrano in veterinarstvo v skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 priporočil, da države članice ocenijo zanesljivost teh sistemov lastnega nadzora, rezultate pa upoštevajo pri določanju pogostosti uradnega nadzora (Uredba izrecno zahteva, da uradni nadzor držav članic upošteva zanesljivost lastnih pregledov, ki jih izvede Urad za prehrano in veterinarstvo).

Uradni nadzor uporabe Uredbe (ES) št. 852/2004 („Splošna higiena“)

V državah članicah je bilo opravljenih dvaindvajset revizij, s katerimi so bili ocenjeni sistemi uradnega nadzora in preverjena skladnost s: pravili o higieni živil, določenimi z Uredbo (ES) št. 852/2004, določbami o sledljivosti in označevanju ter pravili, ki veljajo za dajanje ustekleničene vode na trg. Uradni nadzor je bil vzpostavljen v vseh obiskanih državah članicah, inšpekcijski pregledi, ki so jim prisostvovali revizorske skupine Urada

⁶ Uredba Komisije (ES) št. 669/2009 z dne 24. julija 2009 o izvajanju Uredbe (ES) št. 882/2004 Evropskega parlamenta in Sveta glede poostrelega uradnega nadzora pri uvozu nekatere krme in nekaterih živil neživalskega izvora ter spremembi Odločbe 2006/504/ES.

za prehrano in veterinarstvo, pa so potrdili, da nacionalni inšpektorji dobro poznajo zahteve glede higiene. Vendar pa so bile v zvezi z ocenjevanjem analize tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP) ugotovljene pomanjkljivosti v večini držav članic, temu pa je ustrezala tudi nizka stopnja izvajanja načel HACCP pri nosilcih živilske dejavnosti. Ugotovljena je bilo tudi nezadostna usposobljenost.

Uradni nadzor aditivov za živila

Opravljenih je bilo šestnajst revizij za oceno sistemov uradnega nadzora aditivov za živila v nekaterih državah članicah. Rezultati so pokazali, da so se v vseh obiskanih državah članicah uporabljali ustaljeni pravni okviri in organizacijske strukture za uradni nadzor, vključno z dobrimi mrežami laboratorijev. Na splošno je število nadzornega osebja zadostno, čeprav bi lahko izboljšali raven kvalifikacij in usposabljanja. Postopki nadzora so običajno dobro evidentirani, pristop na podlagi tveganja pri nadzoru se v glavnem upošteva, v primerih neskladnosti pa se sprejmejo ukrepi. Vendar pa so bile nekatere pomanjkljivosti ugotovljene pri nadzoru čistosti in označevanja aditivov za živila. Na splošno ni nadzora na točki uvoza, razen za neodobrena barvila, ki so izrecno navedena v zakonodaji EU. Zakonodaja EU o spremljanju potrošnje in uporabe aditivov za živila se ni izvajala v številnih državah članicah. Ta težava se dejavno obravnava z nadaljnjim spremljanjem.

Uradni nadzor materialov, namenjenih za stik z živilo

Za oceno uradnega nadzora materialov, namenjenih za stik z živilo, je bilo opravljenih šestnajstih revizij. Čeprav so za uradni nadzor materialov, namenjenih za stik z živilo, vzpostavljeni pravni okviri, so številne države članice šele pred kratkim začele z njihovim izvajanjem in potrebna so nadaljnja prizadevanja za razvoj sistemov nadzora, vključno s posebnimi smernicami za nadzor, posodabljanjem laboratorijev in usposabljanjem za posamezne sektorje. Določitev pristojnih organov za uradni nadzor je pogosto nejasna, zaradi česar je nadzora premalo ali pa se prekriva. Ker registracija nosilcev dejavnosti na področju materialov, namenjenih za stik z živilo, v skladu z zakonodajo EU ni obvezna, ni nobenega jamstva, da so zajeti v uradnem nadzoru. Na splošno je bil nadzor na podlagi tveganja na ravni proizvodnje materialov, namenjenih za stik z živilo, dobro uveljavljen, vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za nadzor na ravni uporabnikov materialov, namenjenih za stik z živilo, na primer predelovalcev hrane. Osebe pristojnega organa pogosto ni bilo ustrezno usposobljeno glede posebnih vprašanj, povezanih z materiali, namenjenimi za stik z živilo, na primer glede sistemov za sledljivost, dobre proizvodne prakse in ocenjevanja izjave o skladnosti.

Uradni nadzor gensko spremenjenih organizmov (GSO)

Revizije Urada za prehrano in veterinarstvo so bile osredotočene na uradni nadzor zaradi preverjanja skladnosti z zahtevami glede sledljivosti in označevanja, povezanimi z dajanjem gensko spremenjenih živil, krme in semen na trg, ter glede uspešnosti posebnega nadzora, zahtevanega v okviru ukrepanja v izrednih razmerah, namenjenega preprečevanju uvoza neodobrenih gensko spremenjenih organizmov. Čeprav se nadzor na splošno izvaja v skladu z zahtevami EU, so bile ugotovljene nekatere pomanjkljivosti v zvezi z: nadzorom ob uvozu kitajskega riža, akreditacijami laboratorijev in neustreznim vzorčenjem za laboratorijske analize.

Zdravstveno varstvo živali

Programi za izkoreninjenje živalskih bolezni: dejavnosti delovne skupine

Ob dejavnostih Urada za prehrano in veterinarstvo za izkoreninjenje bolezni, kot so opisane v nadaljevanju, je bila leta 2000 ustanovljena delovna skupina za spremljanje programov za izkoreninjenje bolezni, ki jih sofinancira EU, njen cilj pa je bil povečanje učinkovitosti teh programov. Za nekatere bolezni, kot so goveja tuberkuloza, bruceloza, steklina in klasična prašičja kuga, so bile ustanovljene posebne podskupine, ki državam članicam nudijo tehnično pomoč, obenem pa spremljajo izvajanje.

Izkoreninjenje goveje tuberkuloze in bruceloze

Izkoreninjenje goveje tuberkuloze in bruceloze pri govedu, ovcah in kozah je pomembna prednostna naloga v državah članicah, ki teh bolezni uradno niso izkoreninile. Urad za prehrano in veterinarstvo je opravil 10 revizij programov za izkoreninjenje tuberkuloze in/ali bruceloze. Na splošno so bili ti programi, ki jih je odobrila in sofinancirala EU, dobro izvedeni. Kljub temu so bile v nekaterih državah članicah ugotovljene pomanjkljivosti (v nekaterih primerih resne) glede omejitev premikov, pogostosti preskušanja in vzorčenja in/ali izvajanja epidemioloških preiskav.

Zaradi dejavnosti Urada za prehrano in veterinarstvo in delovne skupine Komisija namenja posebno pozornost zagotavljanju, da se pomanjkljivosti v teh državah članicah rešujejo z boljšim načrtovanjem, izvajanjem in spremljanjem programov za izkoreninjenje.

Steklina

Zaradi izvajanja programov za izkoreninjenje stekline, ki jih financira EU, se je med revizijami Urada za prehrano in veterinarstvo poročalo o precejšnjem napredku pri izkoreninjanju stekline v baltskih državah članicah. Vendar so bile v nekaterih državah članicah ugotovljene pomanjkljivosti pri izvajanju programov cepljenja. Rezultati revizij Urada za prehrano in veterinarstvo kažejo, da je pojav stekline pri domačih in divjih živalih še vedno zaskrbljujoč.

Klasična prašičja kuga

Zaradi večje uporabe ukrepov za biološko varnost in izboljšanih kampanj za cepljenje divjih prašičev v okviru programa za izkoreninjenje, ki ga je financirala EU, je bilo v zadnjih letih v EU samo nekaj posameznih izbruhov klasične prašičje kuge pri domačih prašičih. Te izbruhe so države članice dobro obvladale z izvajanjem ustrezne zakonodaje EU in načrti ukrepov ob pojavu bolezni (glej v nadaljevanju). Kljub tem izboljšavam pa je klasična prašičja kuga še naprej prisotna pri populacijah divjih prašičev v nekaterih regijah nekaterih držav članic v srednji in jugovzhodni Evropi, zaradi česar obstaja nevarnost razširitve virusa na populacijo domačih prašičev. Urad za prehrano in veterinarstvo spremlja stanje bolezni, organi pa so deležni pomoči, med drugim tudi prek dejavnosti delovne skupine, zlasti v Bolgariji in Romuniji, pri odpravljanju te bolezni v posebnih okoliščinah, ki prevladujejo v vsaki od teh držav članic.

Načrti ukrepov ob pojavu bolezni

Države članice so zakonsko zavezane, da pripravijo načrte ukrepov ob pojavu bolezni, da bodo pripravljene za morebitne izbruhe epidemije kužnih bolezni, kot so slinavka in parkljevka ter klasična prašičja kuga, na svojem ozemlju. Urad za prehrano in veterinarstvo je opravil revizije teh načrtov ukrepov ob pojavu bolezni v osmih državah članicah. Z revizijami je bilo ugotovljeno, da so pristojni organi na splošno dokazali svojo zmožnost hitrega odzivanja na obvestila o morebitnih kužnih boleznih in sprejemanja potrebnih ukrepov. Podana so bila priporočila za nadaljnje izboljšanje nekaterih vidikov, na primer stopnje pripravljenosti laboratorijev, lokalnih ukrepov ter rednih preverjanj in posodabljanj načrtov.

Uradni nadzor laboratorijev za slinavko in parkljevko

Komisija je zakonsko zavezana, da zaradi tveganja, ki ga uhajanje virusa iz nadzorovanega okolja predstavlja za zdravstveno varstvo živali, pregleduje laboratorije EU, pooblaščne za ravnanje z živim virusom slinavke in parkljevke. Za ravnanje z virusom za namene proizvodnje cepiv je pooblaščenih 16 nacionalnih diagnostičnih laboratorijev in trije laboratoriji. V zadnjih letih je bilo pregledanih osem laboratorijev, rezultati pa so različni. V treh laboratorijih so bile ugotovljene resne težave, ki bi lahko predstavljale tveganje za uhajanje virusa. V dveh od teh treh laboratorijev so bile težave, ki so bile povezane s sistemi odlaganja odpadkov, hitro rešene, v tretjem pa je bila stopnja biološke varnosti neustrezna in pooblastilo za ravnanje z živim virusom slinavke in parkljevke je bilo odvzeto. Glede na tveganja, ki so prisotna, in znatna sredstva, potrebna za nadzor delovanja teh laboratorijev tako na ravni držav članic kot na ravni EU, te ugotovitve potrjujejo, da bi morali biti laboratoriji za slinavko in parkljevko odobreni samo v tistih državah članicah, ki lahko zagotovijo skladnost s členom 65 Direktive 2003/85/ES in zlasti zagotovijo potrebna sredstva za ta namen.

BSE

Pri BSE je prišlo do precejšnjega zmanjšanja pojava te bolezni, zaradi česar so lahko precej zvišali starostno mejo za preskušanje. Pogostost revizij Urada za prehrano in veterinarstvo na tem področju je bila ustrezno zmanjšana.

Bolezen modrikastega jezika

Po tem, ko so postala dostopna cepiva proti bolezni modrikastega jezika serotipa 8, so bile revizije Urada za prehrano in veterinarstvo opravljene v štirih državah članicah, da se oceni sofinancirano izvajanje cepljenja v izrednih okoliščinah proti bolezni modrikastega jezika. Čeprav so bile ugotovljene nekatere pomanjkljivosti, v glavnem v zvezi z izključitvijo določenih podpopulacij iz cepljenja, na primer goveda za pitanje in jagnjet za obnovo črede, so bile kampanje za cepljenje na splošno izvedene v skladu z zahtevami odobrenih programov.

Dobro počutje živali

Urad za prehrano in veterinarstvo je opravil 39 revizij nadzora dobrega počutja živali, ki je obsegalo dobro počutje živali na kmetiji, med prevozom in ob zakolu. Ta intenziven program, ki je zajemal vse države članice, je pripomogel k pomembnim ugotovitvam na treh glavnih področjih.

Urad za prehrano in veterinarstvo z revizijami spremljal napredek držav članic pri postopnem opuščanju baterijske reje kokoši nesnic do roka, tj. 1. januarja 2012. Obstajajo pomisleki, da precejšnjemu številu proizvajalcev v več državah članicah to do roka ne bo uspelo. Komisija sodeluje s strokovnjaki v državah članicah, da bi pospešila postopno opuščanje in doseganje skladnosti v letu 2011.

Glede dobrega počutja prašičev so države članice v različnih fazah priprave na rok 1. januarja 2013 za obvezno skupno hlevsko rejo brejih svinj. S spremljanjem napredka, ki ga izvaja Urad za prehrano in veterinarstvo na tem področju, se je pokazalo, da bodo v večini držav članic potrebna precejšnja prizadevanja za izpolnitev tega roka. Glede dolgotrajnejših zahtev, kot je potreba po uporabi drugih okoljskih praks ali načinov upravljanja namesto krajšanja repa prašičkom, ni bil dosežen ustrezen napredek, razen na Švedskem in Finskem, kjer je krajšanje repa že prepovedano.

Čeprav je bilo samo nekaj držav članic v letu 2007 ustrezno organiziranih in so izpolnile zahteve glede odobritve prevoznih sredstev, je bil v zadnjih letih na področju prevoza opazen precejšen napredek pri doseganju boljših ravni skladnosti. Zlasti nova zahteva glede vgradnje opreme za nadzor temperature in opozorilne naprave je bila na splošno uspešno izpolnjena. Vendar pa v večini držav članic s postopkom odobritve vozil niso bile ustrezno obravnavane nekatere zahteve v zvezi z napajalniki in satelitskimi navigacijskimi sistemi.

Zdravstveno varstvo rastlin

Nadzor nad uvozom nadzorovanih predmetov

V okviru vrste revizij revidiranega uvoznega režima EU za zdravstveno varstvo rastlin, ki so se izvajale od leta 2005, je bilo opravljenih enajst revizij sistemov nadzora držav članic nad uvozom za zdravstveno varstvo rastlin. Vendar je treba nekatere točke še vedno obravnavati, zlasti glede nadzora na mestih, ki niso točke vstopa. Ugotovljene so bile težave glede reguliranega blaga v tranzitu, saj vsega takega blaga ni bilo mogoče opredeliti na točki prvega vstopa. Zato za nekatero blago ni bil opravljen potreben nadzor zdravstvenega varstva rastlin. Razlog za te pomanjkljivosti v nekaterih državah članicah sta razporeditev sredstev in pomanjkljiva infrastruktura.

Izbruhi škodljivih organizmov

Triindvajset revizij je zajelo številne škodljive organizme. Kar se tiče najpomembnejših škodljivcev, se na Portugalskem pojavlja borova ogorčica (*Bursaphelenchus xylophilus*), do izbruha pa je prišlo v Španiji. Številni prilagojeni predpisi in pobude Komisije na področju izvrševanja, namenjene poostrenemu nadzoru, vključno z več revizijami Urada za prehrano in veterinarstvo, so pripomogli k preprečevanju širjenja škodljivca na ostale države članice EU. V primeru palmovega rilčkarja (*Rhynchophorus ferrugineus*) so revizije Urada za prehrano in veterinarstvo pokazale, da si države članice prizadevajo za obvladovanje tega škodljivca. Zaradi njegove biologije ga je težko odkriti in obvladati, pojavile pa so se tudi precejšnje težave pri izvajanju potrebnih ukrepov za izkoreninjenje v zasebnih vrtovih in mestih, kjer se rastline gostiteljice (palme) običajno nahajajo. Palmov rilčkar je zdaj razširjen v številnih delih EU, kjer rastejo palme.

Kitajski kozliček in azijski kozliček (*Anoplophora spp.*) sta škodljivca, ki napadata številne vrste lesnatih rastlin. Revizije Urada za prehrano in veterinarstvo so pokazale, da

države članice ukrepov, potrebnih za pravočasno izkoreninjenje, v praksi ne uporabljajo sistematično. Kljub temu so bili izbruhi, z izjemo velikega izbruha v severni Italiji, na splošno vsaj omejeni na majhna območja, nekateri pa tudi izkoreninjeni.

Notranji nadzor zdravstvenega varstva rastlin

Opravljenih je bilo šestnajst revizij notranjega nadzora zdravstvenega varstva rastlin, vključno z vzdrževanjem varovanih območij, izvajanjem sistema rastlinskih potnih listov in nadzorom v sektorju krompirja. Večina revizij je potrdila ustrezen nadzor na varovanih območjih, v nekaterih primerih pa je bilo od držav članic zahtevano, da znatno izboljšajo nadzor in se tako izognejo preklicu statusa varovanega območja. Revizije rastlinskih potnih listov so prinesle različne rezultate. Pokazale so, da številne neskladnosti, ugotovljene med prejšnjo vrsto revizij, niso bile obravnavane. Rezultati so tudi pokazali, da je z ustrežno opredelitvijo prednostnih nalog in razporeditvijo sredstev mogoče vzpostaviti ustrezen sistem nadzora. Večina revizij v sektorju krompirja je pokazala napredek.

Živalska krma in živalski stranski proizvodi

Na tem področju je Urad za prehrano in veterino opravil devetintrideset revizij. Glavne ugotovitve na podlagi teh revizij so opisane v nadaljevanju.

Medtem ko je postopek odobritve za večje obrate za krmo, za katere je bila potrebna odobritev, zaključen v vseh državah članicah, je bila registracija manjših obratov še vedno zelo nepopolna. Zakonodaja EU zahteva registracijo vseh nosilcev dejavnosti, ki delujejo v kateri koli fazi proizvodnje, predelave, skladiščenja, prevoza ali prodaje krme.

Pri načrtovanju in izvajanju postopkov, ki temeljijo na analizi tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP), so bile ugotovljene pogoste napake, skupaj s pomanjkanjem strokovnega znanja in izkušenj v pristojnih organih glede ocenjevanja teh napak.

Pri nadzoru uvoza se pogosto ni uporabljal pristop na podlagi tveganja, za nekatero blago pa so se redko izvajali fizični pregledi.

Obstaja morebitno tveganje, da bi se lahko predelane živalske beljakovine, ki so v organskih gnojilih in sredstvih za izboljšanje tal, pojavile v krmi. Z revizijami Urada za prehrano in veterinarstvo je bila ugotovljena potreba po okrepljenem uradnem nadzoru nad organskimi gnojili in sredstvi za izboljšanje tal, ki je bila v večini zadovoljiv v proizvodnih obratih, vendar nezadosten v preostanku tržne in dobavne verige. Pri naslednji seriji revizij Urada za prehrano in veterinarstvo bo posebna pozornost namenjena nadzoru tega dela krmne verige.

Precej se je izboljšala uporaba trgovinskih dokumentov za živalske stranske proizvode, pa tudi njihova natančnost in zanesljivost. To velja tudi za zbiranje, prevoz, identifikacijo in odstranitev živalskih stranskih proizvodov, ki so, razen v sektorju maloprodaje, večinoma v skladu z zadevnimi zahtevami.

Nadzor nad uvozom živil živalskega izvora in živali

Urad za prehrano in veterinarstvo je opravil trideset revizij nadzora uvoza in tranzita. Vse države imajo vzpostavljene obsežne uradne sisteme nadzora uvoza, ki v glavnem ustrezno delujejo.

Zlasti razvoj in izvajanje skupnega računalniškega sistema za uvoz v okviru sistema TRACES sta olajšala in poenostavila številne postopke na mejnih kontrolnih točkah ter izboljšala komunikacijo med državami članicami v zvezi z uvozom in tranzitom. Olajšala sta tudi pregled vzorca uvoza v EU. Vendar ostaja problematično dejstvo, da nekatere glavne države članice uvoznice sistema TRACES še ne uporabljajo v celoti.

Z revizijami so bile ugotovljene številne težave, ki jih je treba obravnavati:

veljavni predpisi glede nadzora pretovarjanja pošiljk, ki izvirajo iz ene tretje države in so namenjene v drugo, so zapleteni in jih je težko izvrševati, zlasti v zvezi z obveščanjem zadevnih mejnih kontrolnih točk ter spremljanjem in preverjanjem izstopa v zahtevanih časovnih rokih. Čeprav so te težave skupne vsem pristaniščem, so najpogostejše v večjih pristaniščih, kjer se opravi večina takega pretovarjanja. Med čakanjem na novo oceno veljavnih pravil so bile opravljene nekatere spremembe veljavnih časovnih rokov, objavljene pa so bile tudi smernice za večjo učinkovitost pravil in njihovo enostavnejše izvrševanje.

Načrti za spremljanje uvoženih pošiljk se med državami članicami precej razlikujejo. Prav tako se zelo razlikujejo strategije spremljanja, stopnje vzorčenja ter obseg preskušanih proizvodov in porekel.

Pristojni organi ukrepov izvrševanja in sankcij za izboljšanje skladnosti na področjih, kot sta obveščanje o pošiljkah pred njihovim fizičnim prihodom in pravilno izpolnjevanje uradne dokumentacije, ne uporabljajo sistematično.

Ostanki veterinarskih zdravil in onesnaževal

Urad za prehrano in veterinarstvo je opravil dvajset revizij ostankov veterinarskih zdravil in onesnaževal v državah članicah. Glavne sklepne ugotovitve teh revizij so opisane v nadaljevanju.

V večini držav članic so laboratoriji, ki opravljajo analize, akreditirani po standardu ISO 17025:2005, vendar so med njimi velike razlike glede števila metod za odkrivanje ostankov, vključenih v akreditacijo. Pogoji in postopki za takšno akreditacijo metode so odvisni od politike nacionalnih akreditacijskih organov. Če po izpolnitvi prvotnih meril za akreditacijo sprejmejo „prilagodljiv izbor“, lahko laboratorij že akreditirani metodi doda kombinacijo snovi/matrice/vrste, ne da bi pri tem vsakokrat potreboval odobritev akreditacijskega organa. Če nacionalni akreditacijski organi zahtevajo, da se vsaka taka dodatna metoda predloži v odobritev, ki se običajno izvede skupaj z letnimi revizijami, je postopek precej počasnejši in pogosto dražji za laboratorije.

Odločba Komisije 2002/657/ES določa obvezna navodila za uradne laboratorije za ostanke glede validacije metod za odkrivanje ostankov. Čeprav je bilo to zamudno in nekoliko zapleteno, je bil s tem usklajen pristop držav članic k validaciji, povečana

zanesljivost rezultatov in zagotovljene smernice za laboratorije za odkrivanje ostankov v tretjih državah.

Konji, zdravljeni z določenimi zdravili, morajo biti varno izključeni iz prehranske verige za šest mesecev (za določena zdravila) ali do konca življenja. To je navedeno v oddelku IX potnega lista za enoprste kopitarje, ki bi ga moral imeti vsak konj v EU od približno šestega meseca starosti. Čeprav je rok za registracijo vseh konjev že potekel, izvajanje v več državah članicah še vedno poteka. V večini držav članic so zahtevani potni listi za enoprste kopitarje, ki se preverijo ob zakolu, vendar pa le redke države članice, če sploh katera, izvajajo nadzor nad povezavo med določenimi zdravljenji in vpisi v oddelku IX potnega lista.

Podatki o prehranski verigi ob zakolu so zagotovljeni za vse vrste v večini držav članic. Vendar pa se razlaga zakonodaje precej razlikuje. Nekatere države članice od lastnikov/imetnikov zahtevajo, da podatki o prehranski verigi obsegajo vsa zdravljenja, ki jih je žival prejela v času življenja. Druge zahtevajo samo izjavo, da živali niso zaklane pred koncem poteka karence zdravila.

3.3. Drugi viri informacij o nadzoru v državah članicah

Poročanje po posameznih sektorjih

Določbe zakonodaje EU o različnih vidikih varnosti hrane, zdravstvenega varstva in dobrega počutja živali ter zdravstvenega varstva rastlin od držav članic zahtevajo, da pošiljajo redna poročila o določenih zahtevah. Komisija na podlagi teh nacionalnih poročil pripravlja vrsto sektorskih poročil, ki pričajo o stanju izvajanja nekaterih vidikov zakonodaje EU, ki se uporablja za prehransko verigo, skupaj z nekaterimi posebnimi podatki o uradnem nadzoru in njegovih rezultatih na zadevnih področjih.

Med najpomembnejša takšna poročila sodijo: poročilo o spremljanju in testiranju prežvekovalcev na prisotnost transmisivne spongiformne encefalopatije (TSE), o zoonozah, njihovih povzročiteljih in izbruhih bolezni, ki se prenašajo s hrano, v Evropski uniji (za to je pooblaščen Evropska agencija za varnost hrane (EFSA)), letno poročilo o spremljanju ostankov pesticidov za vso EU in poročila o sestankih delovne skupine za izkoreninjenje bolezni živali.

Preglednica z glavnimi poročili Komisije, objavljenimi lansko leto, in njihovimi spletnimi stranmi je v prilogi k temu poročilu.

Sistem hitrega obveščanja in druga orodja za poročanje

Sedanji sistemi hitrega obveščanja za živila in krmo (RASFF), izbruhe živalskih bolezni (ADNS) in izbruhe rastlinskih bolezni (Europhyt) so pomembna orodja za omogočanje hitrega odziva na izredne razmere in nastajajoča tveganja ter vir informacij o vzorcu tveganj in bolezni, ko se razvijajo vzdolž prehranske verige. Tako pridobljeni podatki so lahko pomemben kazalnik neustrezne skladnosti z uveljavljenimi varnostnimi standardi. Podrobni rezultati teh sistemov hitrega obveščanja o varnosti hrane in živalskih boleznih se vsako leto strnejo v letnih poročilih o sistemih RASFF in ADNS, ki se objavita na spletni strani Komisije:

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm
http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/adns/index_en.htm

Za sistem Europhyt, orodje za obveščanje za preprežanje pošiljk zaradi zdravstvenega varstva rastlin, je Komisija v postopku vzpostavitve spletne strani z mesečnimi poročili o prepreženih pošiljkah.

Sistem TRACES, ki omogoča izmenjavanje informacij med Komisijo in državami članicami o nadzoru živali in živalskih proizvodov (o domačih proizvodih in uvozu iz tretjih držav), je še en pomemben vir podatkov, in to ne samo o količini prometa z obravnavanim blagom, temveč tudi o izvedenem uradnem veterinarskem nadzoru: http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/traces/index_en.htm.

Poročanje na sejah Stalnega odbora za prehranjevalno verigo in zdravje živali

Države članice redno predstavljajo poročila o izvajanju nadzora na sejah Stalnega odbora za prehranjevalno verigo in zdravje živali. To so lahko rutinska poročila o pojavljanju in nadzoru bolezni, ki se prenašajo s hrano, živalskih ali rastlinskih bolezni, lahko so tudi povezana z nedavnimi izbruhi in izrednimi ukrepi, s katerimi so se države odzvale nanje. To je še en pomemben vir informacij, na podlagi katerega lahko Komisija oceni, kako deluje nadzor v državah članicah. Komisija je v zadnjih letih na svoji spletni strani začela objavljati te predstavitve skupaj z zapisniki sej.

V nekaterih primerih Komisija tudi zbere poročila, ki jih je prejela od držav članic, in jih objavi v zapisniku Stalnega odbora (na voljo na spletni strani: http://ec.europa.eu/food/committees/regulatory/index_en.htm).

3.4. Spremljanje in izvrševanje, ki ju izvaja Komisija

Namenjanje posebne pozornosti izvršilnim ukrepom in njihovo usklajevanje ostajata prednostni nalogi na vseh področjih, zajetih v tem poročilu. Priporočila iz poročil o reviziji Urada za prehrano in veterinarstvo predstavljajo pomemben prispevek k temu. Spremljajo se sistematično, z različnimi dejavnostmi.

Pristojni organi držav članic morajo predložiti „akcijski načrt“, v katerem opišejo, kako so se odzvali ali se nameravajo odzvati na priporočila. Komisija nato ovrednoti akcijski načrt in sistematično spremlja izvajanje vseh teh ukrepov s številnimi dejavnostmi spremljanja, kot so: (a) splošne revizije spremljanja, med katerimi se organi držav članic sestajajo z Uradom za prehrano in veterinarstvo in pregledujejo napredek glede priporočil, ki je bil dosežen v zadevni državi članici; (b) nadaljnje revizije na kraju samem o posebnih vprašanjih ali zahteve za pisna poročila o posebnih vprašanjih; in (c) dvostranska srečanja na visoki ravni, če težave postanejo prevelike ali trajajo predolgo.

Drug vir informacij, ki lahko kaže na neskladnost ali težave pri izvrševanju, so pritožbe članov javnih ali nevladnih organizacij; Komisija pozitiven izid zagotavlja pri njihovem reševanju sodeluje tudi z zadevnimi državami članicami

Glede drugih orodij in v obdobju 2009–2010 je Komisija ugotovila, da je pilotni projekt EU, ki se v 15 državah članicah prostovoljkah izvaja od aprila 2008 z namenom

zagotavljanja hitrejših in popolnejših odgovorov na vprašanja, povezana z uporabo zakonodaje EU, uporabno orodje, saj je olajšal komunikacijo med Komisijo in državami članicami ter prispeval k reševanju težav pri izvrševanju, ne da bi se bilo treba pri tem zateči k uradnim postopkom za ugotavljanje kršitev.

Vendar pa mora Komisija v primerih, ko pristojni organi za reševanje dolgotrajnih težav ne sprejmejo zadovoljivih ukrepov za izboljšanje, in kadar opisani mehanizmi ne prinesejo zadovoljive rešitve ali zadostnega napredka, včasih sprožiti postopek za ugotavljanje kršitev, da bi dosegla skladnost države članice.

To se je zgodilo v treh primerih zoper Grčijo, ker vedno znova ni uspela doseči skladnosti s številnimi pomembnimi elementi zakonodaje EU za varnost hrane. Sodišče je izdalo tri sodbe, s katerimi je obsodilo Grčijo zaradi neuspešne uporabe zakonodaje EU. Natančneje:

– z revizijami Urada za prehrano in veterinarstvo so bile ugotovljene dolgotrajne, temeljne in sistemske pomanjkljivosti pri uradnem nadzoru, ki ga je izvajala Grčija, v glavnem povezane s pomanjkanjem človeških virov v grških veterinarskih službah. Zato tako osrednja uprava kot decentralizirani organi niso učinkovito in temeljito opravili uradnega nadzora. Sodišče je ugotovilo, da rezultati prizadevanj grških organov za rešitev te težave niso bili zadovoljivi⁷;

– Sodišče je tudi ugotovilo, da Grčija ni pravilno uporabljala ključnih določb zakonodaje EU o živalskih stranskih proizvodih, ki niso namenjeni prehrani ljudi⁸, ter o zaščiti živali med prevozom in v klavnicah⁹.

Poleg tega je Komisija v letu 2010 objavila obrazloženi mnenji zoper Italijo in Španijo.

– V primeru Italije je bilo z revizijami Urada za prehrano in veterinarstvo ugotovljeno, da italijanske organe pri izpolnjevanju obveznosti v skladu z zakonodajo EU o zdravstvenem varstvu rastlin ovira pomanjkanje osebja. Zato Italija v številnih primerih ni izpolnila zahtev glede obveščanja. Poleg tega je zaradi težave, ki jo je ugotovil Urad za prehrano in veterinarstvo, prišlo do kroničnega neuspeha italijanskih organov pri zagotavljanju tesnega, hitrega, takojšnjega in učinkovitega sodelovanja s Komisijo.

- V primeru Španije je bilo z revizijami Urada za prehrano in veterinarstvo ugotovljeno, da Španija ni pravilno uporabljala zahtev glede dobrega počutja živali v zvezi z: odobritvijo prevoznikov, odobritvijo prevoznih sredstev, preverjanjem dnevnikov vožnje, preverjanjem sposobnosti živali za prevoz, inšpekcijskimi pregledi in sankcijami.

⁷ Sodba sodišča v zadevi C-331/07 z dne 23.4.2009.

⁸ Sodba sodišča v zadevi C-248/08 z dne 17.12.2009.

⁹ Sodba sodišča v zadevi C-416/07 z dne 10.9.2009.

Več informacij o kršitvah je na voljo v letnih poročilih o spremljanju uporabe zakonodaje EU, ki so objavljena na spletni strani Komisije: http://ec.europa.eu/eu_law/infringements/infringements_annual_report_sl.htm.

4. Sklepne ugotovitve

Na splošno države članice zagotavljajo dobro stopnjo izvajanja uradnega nadzora v prehranski verigi in upoštevajo težave v zvezi z varnostjo hrane, zdravstvenim varstvom rastlin in živali ter dobrim počutjem živali. Še vedno je prostor za izboljšave, vendar je bil dosežen napredek pri učinkoviti uporabi instrumentov in sredstev nadzora ter pri načrtovanju, izvajanju in usklajevanju nadzora v vseh sektorjih.

Uradni nadzor in zakonodajni instrumenti, namenjeni kar največji učinkovitosti nadzora, so ključni elementi prehranske verige EU. Pristojnim organom omogočajo opravljanje nadzora na podlagi tveganja, ugotavljanje pomanjkljivosti in njihovo pravočasno odpravljanje. Pristojnim organom zagotavljajo tudi pomemben pregled stanja na področju varnosti hrane in zdravstvenega varstva.

Poročila držav članic potrjujejo, da nacionalni pristojni organi svojo vlogo jemljejo resno in z vedno večjimi pristojnostmi, kar potrjujejo tudi poročila revizij, ki so jih opravili strokovnjaki Komisije.

Posebne revizije na kraju samem, ki jih opravlja Komisija, pa tudi naknadne splošne revizije, ki zajemajo vse sektorje, so posebej pomembne pri ugotavljanju pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti, in pri zagotavljanju, da se izvajajo ukrepi za izboljšanje.

Ta poročila Komisije o revizijah, ki dopolnjujejo nadzornih dejavnosti držav članic, zagotavljajo trden sistem za ocenjevanje uspešnosti nadzornih sistemov držav članic.

Za zagotovitev zadostnega zagotovila o skladnosti z zakonodajo EU Komisija po potrebi sprejema ustrezne ukrepe za izboljšanje sistemov uradnega nadzora in revizij v državah članicah.

PRILOGA

SEZNAM OBJAVLJENIH SEKTORSKIH POROČIL KOMISIJE O IZVAJANJU ZAKONODAJE EU O VARNOSTI HRANE, ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN DOBREM POČUTJU ŽIVALI TER ZDRAVSTVENEM VARSTVU RASTLIN

Poročilo	Pravna podlaga	Objava
<i>Letno poročilo o spremljanju in testiranju prežvekovalcev na prisotnost transmisivne spongiformne encefalopatije (TSE) v EU</i>	Člen 6(4) Uredbe (ES) št. 999/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o določitvi predpisov za preprečevanje, nadzor in izkoreninjenje nekaterih transmisivnih spongiformnih encefalopatij	http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/tse_bse/monitoring_annual_reports_en.htm
<i>Zbirno poročilo EU o trendih in virih zoonoz, njihovih povzročiteljev in izbruhih, ki se prenašajo s hrano, v Evropski uniji</i>	Člen 9(2) Direktive 2003/99/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o spremljanju zoonoz in povzročiteljev zoonoz, ki spreminja Odločbo Sveta 90/424/EGS in razveljavlja Direktivo Sveta 92/117/EGS <i>(Pooblaščenca agencija EFSA, pripravlja agencija EFSA v sodelovanju s centrom ECDC)</i>	http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2090.pdf
<i>Letno poročilo o sistemu hitrega obveščanja za živila in krmo (RASFF)</i>	Člen 50 Uredbe (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane	http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/rasff_publications_en.htm

Poročilo	Pravna podlaga	Objava
Letno poročilo o spremljanju ostankov pesticidov za vsa EU	Člen 32 Uredbe (ES) št. 396/2005 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. februarja 2005 o mejnih vrednostih ostankov pesticidov v ali na hrani in krmi rastlinskega in živalskega izvora ter o spremembi Direktive Sveta 91/414/EGS (Pooblaščenca agencija EFSA)	http://ec.europa.eu/food/fvo/specialreports/pesticides_index_en.htm http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1646.htm
Letno poročilo o obsevanju živil	Člen 7(3) Direktive 1999/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999 o približevanju zakonodaje držav članic o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajočim sevanjem	http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/irradiation/index_en.htm
Delovni dokument služb Komisije o izvajanju nacionalnih načrtov spremljanja ostankov v državah članicah	Člen 8 Direktive Sveta 96/23/ES z dne 29. aprila 1996 o ukrepih za spremljanje nekaterih snovi in njihovih ostankov v živih živalih in v živalskih proizvodih ter razveljavitvi direktiv 85/358/EGS in 86/469/EGS in odločb 89/187/EGS in 91/664/EGS	http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/residues/control_en.htm

Poročilo	Pravna podlaga	Objava
<p><i>Letna poročila Komisije o nadzoru nad aviarno influenco pri perutnini in divjih pticah v državah članicah</i></p>	<p>Člen 19.1 Odločbe Komisije 2006/875/ES in člen 9.1 Odločbe Komisije 2006/876/ES o odobritvi programov za izkoreninjenje in spremljanje živalskih bolezni in nekaterih TSE ter za preprečevanje zoonoz, ki so jih države članice ter Bolgarija in Romunija predložile za leto 2007</p>	<p>http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/controlmeasures/avian/eu_resp_surveillance_en.htm</p>
<p><i>Poročila s sej strokovnih podskupin (goveja bruceloza, bruceloza ovac in koz, goveja tuberkuloza in steklina) delovne skupine za spremljanje izkoreninjenja bolezni v državah članicah</i></p>	<p>Delovna skupina je bila ustanovljena leta 2000 kot ukrep, predviden v beli knjigi Komisije o varni hrani.</p>	<p>http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/eradication/taskforce_en.htm</p>

Poročilo	Pravna podlaga	Objava
<p><i>Letni povzetek predlogov držav članic o uvozu proizvodov živalskega izvora za osebno uporabo, ki povzema zadevne informacije o ukrepih, sprejetih za oglaševanje in izvajanje pravil iz Uredbe, ter o njihovih rezultatih</i></p>	<p>Člen 7(1) Uredbe Komisije (ES) št. 206/2009/ES (ki je razveljavila člen 5(1) Uredbe Komisije (ES) št. 745/2004) o vnosu osebnih pošiljk proizvodov živalskega izvora v EU</p>	<p>http://ec.europa.eu/food/animal/animalproducts/personal_imports/sum_personal_imports_2005_2007_final.pdf</p>
<p><i>Dobro počutje živali: uredba o prevozu</i></p>	<p>Člen 27(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2005 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim, in o spremembi direktiv 64/432/EGS in 93/119/ES ter Uredbe (ES) 1255/97</p>	<p>http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/transport/inspections_reports_reg_1_2005_en.htm</p>